

De Bastaard

RASHIF EL KAOUI / AHMET POLAT / MICHELLE SAMBA / HET ZUIDELIJK TONEEL

Vergeet kleur! Alles wordt beige.

Pieter T'Jonck
Gezien op 03 augustus 2022
Athenaeum, Oostende, in het kader van TAZ #2022

Witte mensen kunnen zich haast niet voorstellen hoe ongemakkelijk het is voor mensen van kleur om steeds weer aangekeken te worden op hun kleur, en alles waar dat dan voor zou moeten staan. Nog ongemakkelijker is het leven als 'bastaard', met een witte moeder en een Marokkaanse vader. Als die vader dan ook nog met de noorderzon verdwenen is, is het onbehagen compleet. Hoe ga je daarmee om? Die vraag kaart Rashif El Kaoui aan in 'De Bastaard'. Twee andere 'bastaarden', Ahmet Polat en Michelle Samba staan hem bij.

04 AUGUSTUS 2022

Als je de turnzaal van het Atheneum binnenkomt staat fotograaf, filmmaker en hier ook zo'n beetje regisseur Ahmet Polat je al op te wachten met zijn camera. Ongenadig filmt hij elke bezoeker, die zichzelf dan op het scherm op het podium geprojecteerd ziet. Drie dames worden dan ook nog eens opgevorderd en moeten mee het podium op. Als 'De Bastaard' wou zeggen dat het hier niet alleen over problemen van mensen van kleur zou gaan, maar ook over die van het quasi uitsluitend witte publiek, dan is het punt meteen gemaakt.

Rashif El Kaoui zal het punt halverwege de voorstelling nog veel duidelijker maken als hij een man uit het publiek uithoort op een iets of wat neerbuigende toon. Waar meneer wel vandaan komt? Gent. O ja, dat zie je direct aan die wangetjes. En de ouders? Boeren zeker? Getrouwd? Veel kinderen? Gelukkig voor zijn slachtoffer houdt hij er snel mee op. Hij wil immers alleen laten voelen hoe ongemakkelijk het is als mensen allerlei dingen op je projecteren omdat je ergens vandaan zou komen.

Uit Marokko bijvoorbeeld. Zoals zijn Kempische tante die hem twintig jaar niet zag. Een van de drie dames vooraan mag / moet de rol spelen. Bij het weerzien heeft ze het er meteen over hoe 'Marokkaans' Rashif er nu uitziet. Als ze hem op

straat zou tegenkomen zou ze meteen oversteken…

El Kaoui komt echter helemaal niet uit Marokko, al heeft hij enigszins Noord-Afrikaanse trekken. Hij groeide op in de Kempen, als kind van een Kempische vrouw, met de heel gewone Vlaamse naam Adriaens. Maar zijn vader, die was wel een Marokkaan, een kind van inwijkelingen. Helaas was hij ook een flierefluiter met een drankprobleem, die zijn rol als vader nauwelijks opnam. Zodat zijn zoon hem op zijn elfde zei dat hij maar beter helemaal wegbleef. Daarop vertrok de man met zijn drinkebroer Peter naar Zuid-Frankrijk waar hij huwde, maar op 53-jarige leeftijd in onopgehelderde omstandigheden verdronk.

De voorstelling opent met een lange redevoering van El Kaoui. Daarin heeft hij het over zijn moeilijke positie als 'bastaard'. Ahmet Polat neemt het daarna over van hem. Als 'halve Turk' ging hij al jaren eerder naar Turkije om zijn antecedenten te onderzoeken. Hij spoorde Rashif aan om hetzelfde te doen, en maakte daar meteen ook een film over. We krijgen stukken van die film te zien, met telkens tussendoor ook commentaren van Rashif.

Op zijn reis groeit langzaam het inzicht in de droevige geschiedenis van zijn vader. Rashif beseft dat zijn vader zich al evenmin ooit 'op zijn gemak' voelde in zijn familiale omgeving, en daarom vluchtte in een leven met veel drank en veel vriendinnen. Hij stuit in Marokko ook op de bittere geschiedenis van een tante en op het wantrouwen van zijn oma en zijn oom Hassan. Groeit zo bij Rashif enig begrip over het deel van zijn geschiedenis dat hij eerder afwees, of toch erg argwanend bekeek, hij blijft er ambivalente gevoelens over koesteren. Michelle Samba, een half zwarte vrouw, verlucht de soms pijnlijke verhalen met percussie en zang, als een koor dat de essentie van de geschiedenis vertolkt.

Het spel tussen regisseur Polat, verteller El Kaoui en muzikante Samba grijpt dramaturgisch heel mooi in elkaar, al voelt de interactie tussen Polat en El Kaoui soms wat geforceerd aan. El Kaoui's lange beschouwingen overtuigen in het begin ook niet helemaal, door de haast precieuze taal die hij hanteert, met naar mijn smaak net wat teveel beelden en woordspelletjes. Die (kleine) schoonheidsfoutjes verdwijnen echter steeds meer naarmate de voorstelling vordert.

Het einde van de voorstelling is zelfs overrompelend. De tot dan steeds nogal terughoudende, twijfelende El Kaoui gaat op een zeepkist staan voor een indrukwekkende redevoering, zonder microfoon, alsof hij op een marktplein het volk toesprak. Hij spoort alle toehoorders aan om diep in henzelf te speuren naar vooroordelen die ze koesteren over anderen en over henzelf. De plastische beschrijving van dat proces, als een aderlating die alle gal naar buiten laat komen, beklijft totaal. De conclusie, dat we 'kleur' en andere onzin nu echt wel moeten vergeten, omdat we in een steeds meer diverse wereld leven - 'Alles wordt beige!' - is onontkoombaar. Door het verhaal dat eraan voorafging, is het ook een moment, dat treft door zijn authenticiteit. Je vergeet warempel dat het toch 'maar' theater is.